

O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi

ISSN: 2992-9008
UDK: 37

TA'LIM VA TARAQQIYOT

Ilmiy-uslubiy jurnali

2026-YIL 5-SON

www.journal.namspi.uz

Bosh muharrir: Namangan davlat pedagogika instituti rektori B.E.Xusanov

Mas'ul muharrir: Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor M.R.Qodirxonov

Mas'ul muharrir o'rinbosari: Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i J.A.Yuldashev

TAHRIR HAY'ATI

Aniq va tabiiy fanlar: k.f.d., prof. Sh.Abdullayev, f-m.f.d., dots. R.Xakimov, k.f.d., prof. N.Vohidova, k.f.d., dots. M.Qodirxonov, b.f.d., dots. A.Batashov, f-m.f.n., dots., T.Abdullayev, p.f.n., dots. M.Eshnazarova, p.f.n., dots. G'.Nafasov, p.f.n., dots. M.Boltayeva.

Texnika fanlari: t.f.d., prof. A.Umarov, t.f.d., prof. A.Qayumov, PhD, dots. Sh.Xudoyqulov, PhD, dots. Abdunazarov.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar: s.f.d., prof. T.Fayzullayev, tar.f.d., prof. A.Rasulov. f.f.d., prof. M.Ismoilov, i.f.d., dots. N.Sotivoldiyev, t.f.n., dots. A.Isoqboyev, f.f.n., dots. O.Mamatov, t.f.n., dots. Z.Haydarov, PhD. J.Yuldashev, PhD. A.Abdullayev.

Pedagogika fanlari: p.f.d., prof. B.Xodjayev, p.f.d., prof. X.Najmiddinova, p.f.d., prof. T.Ismoilov, p.f.d., prof. S.Abdullayev. p.f.d., prof., M.Y.Sobirova, p.f.d., prof., R.Zamilova, p.f.d., prof. Sh.Xujamberdiyeva, p.f.d., dost. M.Asqarova, PhD S.Jamoldinova, PhD, dots. M.Asranboyeva.

Filologiya fanlari: fil.f.d., prof. N.Uluqov, fil.f.d., prof. H.Usmanova, f.f.d., dots. X.Shokirova, p.f.n., dots. S.Misirov, p.f.n., dots. Sh.Ubaydullayev, PhD, dots. P.Lutfullayev, PhD, dots. M.Yakubbayev.

Texnik muharrir: R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.

Pochta indeksi: 160136, **Faks:** (0369) 227-27-21,

Email: Info@namspi.uz

"Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali elektron to'plam sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi **Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA)ning 2022-yil 25-oktabrdagi № 045044 raqamli guvohnomasi** asosida chop etiladi. Jurnal **Oliy Attestatsiya komissiyasining 2024-yil 30-noyabrdagi (№ 364/5) yig'ilishi qaroriga asosan pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan.** UDK: 37, Xalqaro standartlashtirish raqami (ISSN): 2992-9008.

Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING OG'ZAKI NUTQIDA UCHRAYDIGAN KAMCHILIKLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI

Tursunova Saida Isakovna

*Termiz davlat pedagogika institute,
Boshlang'ich ta'lim kafedra dotsent, p.f.f,d (PhD)*

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqida uchraydigan asosiy kamchiliklar, ularning kelib chiqish sabablari hamda ushbu kamchiliklarni bartaraf etishning pedagogik usullari yoritilgan. Shuningdek, o'quvchilarning to'g'ri talaffuz qilish, fikrni izchil bayon etish, lug'at boyligini oshirish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda o'qituvchining o'rni tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, og'zaki nutq, nutq madaniyati, talaffuz, lug'at boyligi, muloqot, nutqiy kamchiliklar, ifodali o'qish, kommunikativ kompetensiya.

НЕДОСТАТКИ В УСТНОЙ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ И СПОСОБЫ ИХ УСТРАНЕНИЯ

Турсунова Саида Исаковна

*Термезский государственный педагогический институт, доцент кафедры
начального образования, кандидат наук.*

Аннотация. В данной статье рассматриваются основные недостатки устной речи учащихся начальной школы, их причины и педагогические методы устранения этих недостатков. Также анализируется роль учителя в развитии у учащихся правильного произношения, связного изложения мыслей, словарного запаса и навыков самостоятельного мышления.

Ключевые слова: начальное образование, устная речь, культура речи, произношение, словарный запас, коммуникация, речевые расстройства, экспрессивное чтение, коммуникативная компетентность.

DEFICIENCIES IN THE ORAL SPEECH OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS AND WAYS TO OVERCOME THEM

Tursunova Saida Isakovna

*Termez State Pedagogical Institute, Associate Professor at the Department of Primary
Education, PhD in Pedagogical Sciences*

Abstract. *This article examines the primary shortcomings in the oral speech of primary school students, the causes of these issues, and pedagogical methods for addressing them. Furthermore, it analyzes the teacher's role in helping students develop skills such as correct pronunciation, coherent expression of ideas, vocabulary expansion, and independent thinking.*

Keywords: *primary education, oral speech, culture of speech, pronunciation, vocabulary, communication, speech deficiencies, expressive reading, communicative competence.*

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishi, bilimlarni o'zlashtirishi va muloqotga kirishish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, bu davrda og'zaki nutqni rivojlantirish ta'lim-tarbiya jarayonining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Chunki o'quvchi o'z fikrini og'zaki ifodalash orqali atrofdagilar bilan muloqot qiladi, o'zlashtirgan bilimlarini namoyon etadi va ijtimoiy munosabatlarda faol ishtirok etadi.

Og'zaki nutq inson tafakkurining namoyon bo'lish shakllaridan biri bo'lib, uning rivojlanishi bolaning aqliy, hissiy va ijtimoiy kamoloti bilan uzviy bog'liqdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutqiy ko'nikmalarni to'g'ri shakllantirish keyingi ta'lim bosqichlarida bilimlarni muvaffaqiyatli egallash uchun ham muhim asos yaratadi.

Biroq ayrim o'quvchilarning og'zaki nutqida tovushlarni noto'g'ri talaffuz qilish, so'zlarni o'rinli qo'llay olmaslik, gaplarni grammatik jihatdan noto'g'ri tuzish, fikrni izchil bayon etishda qiynalish va muloqot jarayonida tortinchoqlik kabi kamchiliklar uchraydi. Ushbu muammolarni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etish boshlang'ich sinf o'qituvchilari oldidagi muhim pedagogik vazifalardan biridir.

METODOLOGIYA

1. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqida uchraydigan asosiy kamchiliklar

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqi turli omillar ta'sirida rivojlanadi. Har bir bolaning nutqiy rivojlanish sur'ati, lug'at boyligi, tovushlarni talaffuz qilish darajasi va fikrlash xususiyatlari bir-biridan farq qilishi mumkin. Shu sababli nutqdagi

kamchiliklarni aniqlashda o'quvchining yoshi, individual xususiyatlari va ta'lim muhiti hisobga olinishi lozim.

Birinchidan, tovushlarni noto'g'ri talaffuz qilish. Ayrim o'quvchilar so'z tarkibidagi tovushlarni aniq talaffuz qila olmaydi, ayrim tovushlarni boshqa tovushlar bilan almashtiradi yoki so'zlarni noaniq aytadi. Bunday holatlar bolaning fikrini boshqalarga tushunarli yetkazishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Tovush talaffuzidagi qiyinchiliklarni bartaraf etishda artikulyatsion mashqlar, tovushlarni farqlash topshiriqlari, tez aytishlar va she'rlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Agar qiyinchilik uzoq davom etsa, logoped mutaxassis bilan hamkorlik qilish zarur.

Ikkinchidan, lug'at boyligining yetarli emasligi. O'quvchi o'z fikrini ifodalash uchun kerakli so'zlarni topishda qiynalishi, bir xil so'zlarni takrorlashi yoki so'z ma'nosini to'liq anglamasdan qo'llashi mumkin. Buning sabablari orasida kitob o'qishga qiziqishning pastligi, suhbat va muloqot imkoniyatlarining cheklanganligi hamda yangi so'zlarni amaliyotda qo'llashning kamligi bo'lishi mumkin. Lug'at boyligini oshirish uchun badiiy asarlarni o'qish, yangi so'zlarning ma'nosini tushuntirish, sinonim va antonimlarni o'rgatish, rasmlar asosida hikoya tuzdirish samarali usullardan hisoblanadi.

Uchinchidan, grammatik xatolarga yo'l qo'yish. Ba'zi o'quvchilar so'zlarni o'zaro bog'lash, qo'shimchalardan to'g'ri foydalanish, gap bo'laklarini o'rinli joylashtirish va grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzishda qiynaladilar. Natijada ularning nutqi mazmunan tushunarli bo'lsa-da, grammatik jihatdan noto'g'ri shakllanishi mumkin. Bu kamchiliklarni kamaytirish uchun gap tuzish, so'zlarni o'zgartirish, gaplarni davom ettirish va matnni qayta hikoya qilish kabi mashqlardan foydalanish lozim.

To'rtinchidan, fikrni izchil va mantiqiy bayon eta olmaslik. O'quvchi voqea-hodisalarni ketma-ketlikda tasvirlash, sabab va natijani tushuntirish yoki biror mavzu yuzasidan mustaqil hikoya tuzishda qiyinchilikka duch kelishi mumkin. Ba'zan fikrlar bir-biri bilan mantiqan bog'lanmaydi, voqealar tartibi buziladi yoki asosiy mazmun

ikkinchi darajali ma'lumotlar bilan almashib ketadi. Bunday holatlarda reja asosida hikoya tuzish, ketma-ket rasmlar yordamida voqealarni bayon qilish, ertaklarni qayta hikoya qilish va savollarga to'liq javob berish mashqlari yaxshi samara beradi.

Beshinchidan, nutqning ravonligi va ifodaliligidagi kamchiliklar. Ayrim o'quvchilar juda sekin yoki haddan tashqari tez gapiradi, so'zlar orasida no'rin tanaffuslar qiladi, ovoz balandligi va ohangini vaziyatga moslashtira olmaydi. Shuningdek, tinish belgilariga muvofiq pauza qilish va gapning mazmuniga mos ohang tanlashda qiynalishi mumkin. Ifodali o'qish, she'r yodlash, rollarga bo'lib o'qish va dialoglar tashkil etish orqali ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish mumkin.

Oltinchidan, muloqot madaniyatiga oid kamchiliklar. Ba'zi o'quvchilar suhbatdoshining fikrini bo'lish, savolga mavzudan chetga chiqib javob berish, o'z fikrini asoslay olmaslik yoki jamoa oldida gapirishdan tortinish kabi holatlarni namoyon etadilar. Bunday muammolarni bartaraf etishda o'quvchilar uchun erkin va qo'llab-quvvatlovchi muloqot muhitini yaratish muhimdir. Juftlikda ishlash, kichik guruhlarda muhokama qilish, savol-javob va rol o'yinlar o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

2. Og'zaki nutqdagi kamchiliklarning kelib chiqish sabablari

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqida uchraydigan kamchiliklar bir nechta omillar bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Birinch omil - oiladagi nutqiy muhit. Bola dastlabki nutqiy ko'nikmalarni oilada egallaydi. Ota-onalarning farzand bilan muntazam suhbatlashishi, uning savollariga javob berishi, ertak va hikoyalar o'qib berishi nutq rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Aksincha, muloqotning kamligi va bolaning fikr bildirishiga yetarli imkoniyat berilmasligi uning nutqiy faolligini cheklashi mumkin.

Ikkinchi omil - ta'lim jarayonining tashkil etilishi. Darslarda o'quvchilarga faqat tayyor ma'lumotlarni tinglash imkoniyati berilib, mustaqil gapirish, munozara qilish va hikoya tuzish uchun yetarli vaqt ajratilmasa, ularning og'zaki nutqi sekin rivojlanishi

mumkin. Shuning uchun dars jarayonida har bir o'quvchining faol ishtirokini ta'minlash zarur.

Uchinchi omil - individual rivojlanish xususiyatlari. Ayrim bolalarda tovush talaffuzi, eshitib farqlash, nutqni tushunish yoki fikrni ifodalash bilan bog'liq o'ziga xos qiyinchiliklar kuzatilishi mumkin. Bunday vaziyatlarda bolani boshqa o'quvchilar bilan taqqoslash o'rniga uning individual ehtiyojlarini aniqlash va mos yordam ko'rsatish lozim.

To'rtinchi omil - kitobxonlik va nutqiy tajribaning yetarli emasligi. Badiiy adabiyot bilan muntazam tanishish bolaning so'z boyligini kengaytiradi, gap tuzish ko'nikmasini rivojlantiradi va tasavvurini boyitadi. Shu bois boshlang'ich sinflarda yoshga mos matnlarni o'qish va ular yuzasidan suhbat tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, raqamli qurilmalardan bir tomonlama foydalanish, ya'ni bolaning ko'proq tayyor videolarni tomosha qilishi va jonli muloqotda kam qatnashishi ham nutqiy mashq imkoniyatlarini kamaytirishi mumkin. Bunda raqamli vositalarni butunlay cheklashdan ko'ra, ulardan maqsadli foydalanish va jonli suhbatga yetarli vaqt ajratish maqsadga muvofiqdir.

3. Og'zaki nutqdagi kamchiliklarni bartaraf etishning samarali usullari

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirish izchil, maqsadli va tizimli tashkil etilgan pedagogik faoliyatni talab qiladi. Bunda quyidagi usullardan foydalanish mumkin.

Suhbat va savol-javob usuli. O'qituvchi dars davomida o'quvchilarga ochiq savollar berishi, ularni o'z fikrini to'liq ifodalashga undashi lozim. Masalan, "Hikoyadagi qahramon nima uchun shunday yo'l tutdi?", "Sen uning o'rnida bo'lganingda nima qilarding?" kabi savollar mustaqil fikrlash va nutqiy faollikni oshiradi.

Rasmlar asosida hikoya tuzish. O'quvchilarga mavzuga mos rasm yoki ketma-ket rasmlar taqdim etiladi. Ular rasmda tasvirlangan voqealarni izohlaydilar,

qahramonlarning harakatlarini tasvirlaydilar va voqealar asosida kichik hikoya tuzadilar. Bu usul lug'at boyligi, tasviriy nutq va mantiqiy izchillikni rivojlantiradi.

Qayta hikoyalash usuli. O'quvchilar o'qilgan matn, ertak yoki hikoyaning mazmunini o'z so'zlari bilan bayon qiladilar. Dastlab matnni qisqa qismlarga ajratish, tayanch so'zlardan foydalanish va savollar asosida hikoyalash tavsiya etiladi. Keyinchalik o'quvchilardan matnni mustaqil va izchil qayta hikoya qilish talab etiladi.

Didaktik va rolli o'yinlar. "Do'konda", "Kutubxonada", "Mehmon kutish", "Shifokor qabulida" kabi rolli o'yinlar o'quvchilarni kundalik hayotga oid vaziyatlarda muloqot qilishga o'rgatadi. Bu jarayonda bolalar savol berish, javob qaytarish, murojaat shakllaridan foydalanish va suhbatdoshini tinglash ko'nikmalarini egallaydilar.

Tez aytishlar va she'rlar bilan ishlash. Tez aytishlar tovushlarni aniq talaffuz qilish, nutq a'zolarining harakatchanligini mashq qildirish va nutq ravonligini oshirishga yordam beradi. She'rlarni ifodali yodlash esa ohang, urg'u, pauza va talaffuz ustida ishlash imkonini beradi. Mashqlar bolaning yoshiga va individual imkoniyatlariga mos tanlanishi kerak.

Lug'at ustida ishlash. Har bir yangi matn bilan ishlash jarayonida o'quvchilarga notanish so'zlarning ma'nosi tushuntirilishi, ushbu so'zlar ishtirokida gaplar tuzdirilishi va ularni kundalik muloqotda qo'llashga yo'naltirilishi lozim. So'zlarni mavzular bo'yicha guruhlash, ma'nodosh va zid ma'noli so'zlarni topish ham samarali hisoblanadi.

Mustaqil fikr bildirishga o'rgatish. O'quvchilarga biror mavzu yuzasidan o'z munosabatini bildirish, fikrini dalillar bilan asoslash va xulosa chiqarish imkoniyati berilishi kerak. Masalan, "Kitob o'qish nima uchun foydali?", "Tabiatni qanday asrashimiz mumkin?" kabi mavzularda kichik munozaralar tashkil etish mumkin.

4. O'qituvchi va ota-onalarning hamkorligi

O'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirishda maktab va oila hamkorligi muhim o'rin tutadi. O'qituvchi dars jarayonida bolaning nutqiy imkoniyatlarini kuzatib borishi, uchrayotgan qiyinchiliklarni aniqlashi va tegishli mashqlarni rejalashtirishi

lozim. Ota-onalar esa uy sharoitida farzandlari bilan muntazam suhbatlashish, kitob o'qish, voqealarni qayta hikoya qilish va kundalik faoliyat yuzasidan fikr almashishga e'tibor qaratishlari kerak.

Bolaga nutqiy xatolari sababli qo'pol tanbeh berish, uni boshqalar oldida kamsitish yoki boshqa o'quvchilar bilan taqqoslash tavsiya etilmaydi. Bunday yondashuv bolaning o'ziga bo'lgan ishonchini pasaytirishi va muloqotdan qochishiga sabab bo'lishi mumkin. Aksincha, uning harakatlarini rag'batlantirish, xatolarini muloyimlik bilan tuzatish va mustaqil fikr bildirishiga imkon yaratish lozim.

Agar talaffuz, nutqni tushunish yoki fikrni ifodalashdagi qiyinchiliklar uzoq vaqt davom etsa va bolaning ta'lim olishiga sezilarli ta'sir ko'rsatsa, tegishli mutaxassislar, jumladan, logoped va zarur hollarda boshqa mutaxassislar bilan hamkorlik qilish maqsadga muvofiqdir.

5. Og'zaki nutqni rivojlantirish natijalarini baholash

Nutqni rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan ishlarning samaradorligini aniqlash uchun o'quvchilarning nutqiy faoliyati muntazam kuzatib borilishi kerak. Baholash jarayonida quyidagi mezonlarga e'tibor qaratish mumkin:

- tovushlarni aniq va tushunarli talaffuz qilish;
- so'zlarni ma'nosiga mos va o'rinli qo'llash;
- grammatik jihatdan to'g'ri gaplar tuzish;
- fikrni izchil va mantiqiy bayon etish;
- savollarga mazmunli javob berish;
- suhbat davomida tinglash va navbat bilan gapirish;
- nutqning ravonligi, ifodaliligi va vaziyatga mosligi.

Baholashda faqat xatolar sonini hisoblash bilan cheklanib qolmaslik lozim. O'quvchining avvalgi natijalari bilan keyingi rivojlanishini taqqoslash, uning faolligi va mustaqilligini hisobga olish muhimdir. Bu yondashuv o'qituvchiga individual ta'limiy vazifalarni belgilash va samarali usullarni tanlash imkonini beradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqida uchraydigan kamchiliklar ularning ta'lim olishi, fikrlash faoliyati va ijtimoiy muloqotiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tovushlarni noto'g'ri talaffuz qilish, lug'at boyligining cheklanganligi, grammatik xatolar, fikrni izchil bayon eta olmaslik va muloqot madaniyatidagi qiyinchiliklar nutqni rivojlantirish jarayonida alohida e'tibor talab qiladi.

Ushbu kamchiliklarni bartaraf etish uchun darslarda suhbat, savol-javob, qayta hikoyalash, rasmlar asosida hikoya tuzish, rolli o'yinlar, ifodali o'qish va lug'at ustida ishlash kabi metodlardan muntazam foydalanish zarur. Shu bilan birga, o'qituvchi va ota-onalarning hamkorligi, bolaning individual xususiyatlarini hisobga olish hamda qulay nutqiy muhit yaratish katta ahamiyatga ega.

Eng muhimi, har bir o'quvchiga o'z fikrini erkin, ravon va tushunarli ifodalash imkoniyatini yaratish lozim. Og'zaki nutqni tizimli rivojlantirish orqali o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasi, mustaqil fikrlashi, bilimlarni o'zlashtirishi va kelajakdagi ta'lim faoliyati uchun mustahkam poydevor yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. O'RQ-637-son, 2020-yil 23-sentabr.
- 2.O'zbekiston Respublikasi umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standartlari va boshlang'ich ta'limga oid o'quv dasturlari.
- 3.Qosimova K. va boshqalar. Ona tili o'qitish metodikasi. - Toshkent.
- 4.G'ulomov A., Qodirov M. va boshqalar. Ona tili o'qitish metodikasi. - Toshkent.
- 5.Boshlang'ich sinflar uchun ona tili va o'qish savodxonligi darsliklari hamda metodik qo'llanmalar.
6. Пономарева Людмила Ивановна Турсунова Саида Исаковна. Развитие словесного творчества младших школьников на уроках литературного чтения. Ялта 2024. 2024/2/28. Том 82
7. Tursunova, S., & Chorshanbiyevna, C. S. (2025). OG 'ZAKI NUTQNI RIVOJLANTIRISHDA OTA-ONALAR ROLI. ACUMEN: INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY RESEARCH; Vol. 2 No. 10 (2025): ACUMEN: INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY RESEARCH; 172-176.
8. Абзаиров, Т., & Каршиев, А. (2025). Корректирование артикуляционных органов через гласные и согласные при обучении русскому языку студентов факультетов физической

культуры высших учебных заведений Узбекистана. ACUMEN: INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY RESEARCH; Vol. 2 No. 6 (2025): ACUMEN: INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY RESEARCH; 147-158.

9. Tursunova, S. I. (2025). BOSHLANG 'ICH SINF O 'QUVCHILARINI O 'QISH SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHDA MATNNING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. ACUMEN: INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY RESEARCH; Vol. 2 No. 3 (2025): ACUMEN: INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY RESEARCH; 109-113.